

Oikeustapauskokoelma

UNIONIN TUOMIOISTUIMEN TUOMIO (kuudes jaosto)

14 päivänä toukokuuta 2020*

Ennakkoratkaisupyyntö – Kuluttajansuoja – Kuluttajien oikeudet – Direktiivi 2011/83/EU – Soveltamisala – 3 artiklan 3 kohdan f alakohta – Käsite ”sopimukset, jotka koskevat uusien rakennusten rakentamista” – 16 artiklan c alakohta – Käsite ”tavarat, jotka on valmistettu kuluttajan vaatimusten mukaisesti tai selvästi henkilökohtaisia tarpeita vastaaviksi” – Arkkitehdin ja kuluttajan välinen sopimus, joka koskee uuden omakotitalon piirustusten laatimista

Asiassa C-208/19,

jossa on kyse SEUT 267 artiklaan perustuvasta ennakkoratkaisupyyntöstä, jonka Landesgericht für Zivilrechtssachen Graz (Grazin osavaltion siviiliasioita käsittelevä tuomioistuin, Itävalta) on esittänyt 5.2.2019 tekemällään päätöksellä, joka on saapunut unionin tuomioistuimeen 4.3.2019, saadakseen ennakkoratkaisun asiassa

NK

vastaan

MS ja

AS,

UNIONIN TUOMIOISTUIN (kuudes jaosto),

toimien kokoonpanossa: jaoston puheenjohtaja M. Safjan sekä tuomarit L. Bay Larsen ja N. Jääskinen (esittelevä tuomari),

julkisasiamies: G. Pitruzzella,

kirjaaja: A. Calot Escobar,

ottaen huomioon kirjallisessa käsittelyssä esitetyn,

ottaen huomioon huomautukset, jotka sille ovat esittäneet

- NK, edustajanaan F. Schubert, Rechtsanwalt,
- Espanjan hallitus, asiamiehenään L. Aguilera Ruiz,
- Euroopan komissio, asiamiehinään B.-R. Killmann ja C. Valero,

päätettyään julkisasiamiestä kuultuaan ratkaista asian ilman ratkaisuehdotusta,

* Oikeudenkäyntikieli: saksa.

on antanut seuraavan

tuomion

- 1 Ennakkoratkaisupyyntö koskee kuluttajan oikeuksista, neuvoston direktiivin 93/13/ETY ja Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin 1999/44/EY muuttamisesta sekä neuvoston direktiivin 85/577/ETY ja Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin 97/7/EY kumoamisesta 25.10.2011 annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin 2011/83/EU (EUVL 2011, L 304, s. 64) 2 artiklan 3 ja 4 alakohdan, 3 artiklan 3 kohdan f alakohdan ja 16 artiklan c alakohdan tulkintaa.
- 2 Tämä pyyntö on esitetty asiassa, jossa vastakkain ovat yhtäältä NK ja toisaalta MS ja AS ja jossa on kyse siitä, maksavatko MS ja AS NK:n heille suorittamat arkkitehtipalvelut.

Asiaa koskevat oikeussäännöt

Unionin oikeus

- 3 Direktiivin 2011/83 3, 4, 7, 21 ja 26 perustelukappaleessa todetaan seuraavaa:
 - ”(3) Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen 169 artiklan 1 kohdassa ja 2 kohdan a alakohdassa määrätään, että unioni myötävaikuttaa kuluttajansuojan korkean tason saavuttamiseen toimenpiteillä, jotka toteutetaan mainitun sopimuksen 114 artiklan nojalla.
 - (4) – – Etäsopimusten ja muualla kuin elinkeinonharjoittajan toimitiloissa tehtyjen kuluttajasopimusten tiettyjen näkökohtien yhdenmukaistaminen on välttämätöntä, jotta saataisiin aikaan todelliset kuluttajan sisämarkkinat, joilla vallitsee asianmukainen tasapaino kuluttajansuojan korkean tason ja yritysten kilpailukyvyyn välillä, samalla varmistaen, että toissijaisuusperiaatetta kunnioitetaan.
 - –
 - (7) Joidenkin keskeisten sääntelynäkökohtien täysi yhdenmukaistaminen lisäisi tuntuvasti oikeusvarmuutta sekä kuluttajien että elinkeinonharjoittajien kannalta. – – Lisäksi kuluttajat hyötyisivät korkeatasoisesta kuluttajansuojasta koko unionissa.
 - –
 - (21) Muualla kuin elinkeinonharjoittajan toimitiloissa tehty sopimus olisi määriteltävä sopimukseksi, joka elinkeinonharjoittajan ja kuluttajan ollessa samanaikaisesti fyysisesti läsnä tehdään muualla kuin elinkeinonharjoittajan toimitiloissa, esimerkiksi kuluttajan kotona tai työpaikalla. Toimittaessa muualla kuin elinkeinonharjoittajan toimitiloissa kuluttajaan voi kohdistua mahdollista psykologista painetta tai hän voi joutua tilanteeseen, johon hän ei ole osannut varautua, riippumatta siitä, onko hän pyytänyt elinkeinonharjoittajaa käymään luonaan vai ei. – –
 - –
 - (26) Kiinteän omaisuuden tai kiinteään omaisuuteen kohdistuvien oikeuksien luovutusta tai tällaisen kiinteän omaisuuden tai tällaisten oikeuksien syntymistä tai hankintaa koskevia sopimuksia, uusien rakennusten rakentamista tai olemassa olevien rakennusten huomattavia muutostöitä koskevia sopimuksia sekä majoitustilojen vuokraamista asumistarkoituksiin koskevia sopimuksia koskevat jo useat erityisvaatimukset kansallisessa lainsäädännössä. Tällaisia sopimuksia ovat esimerkiksi rakenteilla olevan kiinteän omaisuuden kauppa sekä osto-oikeuden sisältävä

vuokrasopimus. Tämän direktiivin säännökset eivät sovellu tällaisiin sopimuksiin, joten ne olisi siksi jätettävä sen soveltamisalan ulkopuolelle. Huomattavilla muutostöillä tarkoitetaan muutostöitä, jotka ovat verrattavissa uuden rakennuksen rakentamiseen, esimerkiksi jos vanhasta rakennuksesta säilytetään pelkästään julkisivu. Palvelusopimusten, erityisesti niiden, jotka koskevat lisäosien rakentamista rakennuksiin (esimerkiksi autotalli tai kuisti), ja niiden, jotka koskevat rakennusten muunlaista korjaamista tai kunnostusta kuin huomattavia muutostöitä, olisi kuuluttava tämän direktiivin soveltamisalaan, kuten myös sopimusten, jotka koskevat kiinteistönvälittäjän palveluja, ja sopimusten, jotka koskevat majoitustilan vuokraamista muuhun kuin asumiskäyttöön.”

4 Tämän direktiivin 1 artiklassa säädetään seuraavaa:

”Tämän direktiivin tarkoituksena on myötävaikuttaa sisämarkkinoiden moitteettomaan toimintaan saavuttamalla kuluttajansuojan korkea taso ja lähentämällä kuluttajien ja elinkeinonharjoittajien välisiä sopimuksia koskevien jäsenvaltioiden lakien, asetusten ja hallinnollisten määräysten tiettyjä osia.”

5 Mainitun direktiivin 2 artiklassa säädetään seuraavaa:

”Tässä direktiivissä tarkoitetaan:

- 1) ’kuluttajalla’ luonnollista henkilöä, joka tämän direktiivin soveltamisalaan kuuluvia sopimuksia tehdessään toimii tarkoituksessa, joka ei kuulu hänen elinkeino- tai ammattitoimintaansa;
- 2) ’elinkeinonharjoittajalla’ luonnollista henkilöä tai joko yksityisessä tai julkisessa omistuksessa olevaa oikeushenkilöä, joka tämän direktiivin soveltamisalaan kuuluvia sopimuksia tehdessään toimii tarkoituksessa, joka kuuluu hänen elinkeino- tai ammattitoimintaansa, sekä elinkeinonharjoittajan nimissä tai puolesta toimivaa henkilöä;
- 3) ’tavaralla’ aineellista irtainta esinettä, lukuun ottamatta esineitä, jotka myydään pakkohuutokaupalla tai muuten lain nojalla; tässä direktiivissä tarkoitettuina tavaroina pidetään myös vettä, kaasua ja sähköä, jos niitä pidetään kaupan tiettyinä tilavuutena tai määrättyinä määrinä;
- 4) ’kuluttajan vaatimusten mukaisesti valmistetulla tavaralla’ tavaraa, jota ei ole valmistettu etukäteen vaan joka valmistetaan kuluttajan henkilökohtaisen valinnan tai päätöksen perusteella;
- 5) ’kauppasopimuksella’ sopimusta, jonka mukaisesti elinkeinonharjoittaja luovuttaa tai sitoutuu luovuttamaan kuluttajalle tavarantoimittajan omistusoikeuden ja kuluttaja maksaa tai sitoutuu maksamaan tavarantoimittajan hinnan, mukaan lukien sopimukset, jotka koskevat sekä tavaroita että palveluja;
- 6) ’palvelusopimuksella’ muuta sopimusta kuin kauppasopimusta, jonka mukaisesti elinkeinonharjoittaja suorittaa tai sitoutuu suorittamaan kuluttajalle palvelun ja kuluttaja maksaa tai sitoutuu maksamaan palvelun hinnan;

--

- 8) ’muualla kuin elinkeinonharjoittajan toimitiloissa tehdyllä sopimuksella’ elinkeinonharjoittajan ja kuluttajan välistä sopimusta,
 - a) joka tehdään sekä elinkeinonharjoittajan että kuluttajan ollessa samanaikaisesti fyysisesti läsnä paikassa, joka ei ole elinkeinonharjoittajan toimitila;

--”

6 Saman direktiivin 3 artiklassa säädetään seuraavaa:

”1. Tätä direktiiviä sovelletaan siinä vahvistetuin edellytyksin ja siinä säädetystä laajuudesta elinkeinonharjoittajan ja kuluttajan välisiin sopimuksiin. – –

--

3. Tätä direktiiviä ei sovelleta sopimuksiin, jotka

--

f) koskevat uusien rakennusten rakentamista, olemassa olevien rakennusten huomattavia muutostöitä ja asumiseen tarkoitettujen tilojen vuokraamista;

--”

7 Direktiivin 2011/83 6 artiklassa säädetään seuraavaa:

”1. Ennen kuin kuluttaja tulee sidotuksi etäsopimukseen tai muualla kuin elinkeinonharjoittajan toimitiloissa tehtyyn sopimukseen taikka vastaavaan tarjoukseen, elinkeinonharjoittajan on toimitettava kuluttajalle selvällä ja ymmärrettävällä tavalla seuraavat tiedot:

--

h) jos peruuttamisoikeus on olemassa, kyseisen oikeuden käyttämiseen liittyvät ehdot, määräajat ja menettelyt 11 artiklan 1 kohdan mukaisesti, sekä liitteessä I olevassa B osassa vahvistettu malliperuuttamislomake;

--

k) jos peruuttamisoikeutta ei anneta 16 artiklan mukaisesti, ilmoitus siitä, että kuluttajalla ei ole peruuttamisoikeutta, tai tapauksen mukaan ilmoitus olosuhteista, joissa kuluttaja menettää peruuttamisoikeutensa;

--”

8 Kyseisen direktiivin 7 artiklan 3 kohdassa säädetään seuraavaa:

”Jos kuluttaja haluaa, että palvelujen toimittaminen tai veden, kaasun tai sähkön, jos niitä ei pidetä kaupan tietynä tilavuutena tai määrättynä määränä, tai kaukolämmön toimittaminen alkaa 9 artiklan 2 kohdassa säädetyn peruuttamista koskevan määräajan aikana, elinkeinonharjoittajan on edellytettävä, että kuluttaja tekee tällaisen nimenomaisen pyynnön pysyvällä välineellä.”

9 Saman direktiivin 9 artiklan 1 kohdassa säädetään seuraavaa:

”Jollei 16 artiklassa säädettyjen poikkeusten soveltamisesta muuta johdu, kuluttajalla on oikeus perusteluja esittämättä ja ilman, että hänelle koituu muita kustannuksia kuin ne, joista säädetään 13 artiklan 2 kohdassa ja 14 artiklassa, peruuttaa etäsopimus tai muualla kuin elinkeinonharjoittajan toimitiloissa tehty sopimus 14 päivän kuluessa.”

10 Direktiivin 10 artiklan 1 kohdassa säädetään seuraavaa:

”Jos elinkeinonharjoittaja ei ole 6 artiklan 1 kohdan h alakohdan mukaisesti antanut kuluttajalle tietoja peruuttamisoikeudesta, peruuttamisen määräaika päättyy 12 kuukauden kuluttua 9 artiklan 2 kohdassa tarkoitettun alkuperäisen peruuttamisen määräajan päättymisestä.”

11 Direktiivin 2011/83 12 artiklassa säädetään seuraavaa:

”Peruuttamisoikeuden käyttäminen lakkauttaa osapuolten velvoitteet

a) täyttää kyseinen etäsopimus tai muualla kuin elinkeinonharjoittajan toimitiloissa tehty sopimus; tai
– –”

12 Tämän direktiivin 14 artiklan 3 ja 4 kohdassa säädetään seuraavaa:

”3. Jos kuluttaja käyttää peruuttamisoikeutta tehtyään 7 artiklan 3 kohdan tai 8 artiklan 8 kohdan mukaisen pyynnön, hänen on maksettava elinkeinonharjoittajalle määrä, joka on suhteessa saatuun suoritukseen siihen ajankohtaan asti, jona kuluttaja ilmoittaa elinkeinonharjoittajalle peruuttamisoikeuden käytöstä, kun vertauskohtana on sopimukseen sisältyvät suoritukset kokonaisuudessaan. Suhteellinen osuus, joka kuluttajan on maksettava elinkeinonharjoittajalle, lasketaan sopimuksen mukaisen kokonaishinnan perusteella. Jos kokonaishinta on kohtuuton, suhteellinen osuus lasketaan saadun suorituksen markkina-arvon perusteella.

4. Kuluttaja ei ole velvollinen maksamaan

a) sellaisten palvelujen suorittamisesta tai veden, kaasun tai sähkön toimittamisesta, jos niitä ei pidetä kaupan tiettyinä tilavuutena tai määrättynä määränä, tai kaukolämmön toimittamisesta, jotka on suoritettu kokonaan tai osittain peruuttamisen määräajan aikana, jos
i) elinkeinonharjoittaja ei ole toimittanut tietoja 6 artiklan 1 kohdan h tai j alakohdan mukaisesti; tai
ii) kuluttaja ei ole 7 artiklan 3 kohdan ja 8 artiklan 8 kohdan mukaisesti nimenomaisesti pyytänyt, että palvelun suorittaminen alkaa peruuttamisen määräajan aikana; tai

– –”

13 Kyseisen direktiivin 16 artiklassa säädetään seuraavaa:

”Jäsenvaltiot eivät saa säätää 9–15 artiklan mukaista peruuttamisoikeutta etäsopimusten ja muualla kuin elinkeinonharjoittajan toimitiloissa tehtyjen sopimusten osalta, jos kyse on

a) palvelusopimuksista, joiden osalta palvelu on kokonaan suoritettu, jos palvelun suorittaminen on alkanut kuluttajan nimenomaisella ennakkosuostumuksella ja jos kuluttaja on ilmaissut hyväksyvänsä, että hän menettää peruuttamisoikeuden, kun elinkeinonharjoittaja on täyttänyt sopimuksen kokonaisuudessaan;

– –

c) sellaisten tavaroiden toimittamisesta, jotka on valmistettu kuluttajan vaatimusten mukaisesti tai selvästi henkilökohtaisia tarpeita vastaaviksi;

– –”

Itävallan oikeus

14 Bundesgesetz über Fernabsatz- und ausserhalb von Geschäftsräumen geschlossene Verträgen (etäsopimuksista ja muualla kuin elinkeinonharjoittajan toimitiloissa tehdyistä sopimuksista annettu liittovaltion laki; BGBl. I, 33/2014; jäljempänä FAGG), jolla direktiivi 2011/83 saatettiin osaksi Itävallan oikeusjärjestystä, 1 §:ssä säädetään seuraavaa:

”1. Tätä liittovaltion lakia sovelletaan elinkeinonharjoittajien ja kuluttajien välisiin etäsopimuksiin ja muualla kuin elinkeinonharjoittajan toimitiloissa tehtyihin sopimuksiin (etäliiketoimet ja muualla kuin elinkeinonharjoittajan toimitiloissa tehdyt liiketoimet) – –.

2. Tätä liittovaltion lakia ei sovelleta – – sopimuksiin, jotka

– –

7) koskevat uusien rakennusten rakentamista, olemassa olevien rakennusten huomattavia muutostöitä ja asumiseen tarkoitettujen tilojen vuokraamista;

– –”

15 FAGG:n 4 §:ssä säädetään seuraavaa:

”1. Ennen kuin kuluttaja tulee sidotuksi etäsopimukseen tai sopimusta koskevaan tahdonilmaukseensa, elinkeinonharjoittajan on toimitettava kuluttajalle selvällä ja ymmärrettävällä tavalla seuraavat tiedot:

– –

8) jos peruuttamisoikeus on olemassa, kyseisen oikeuden käyttämiseen liittyvät ehdot, määräajat ja menettelyt,

– –

10) [tiedot, jotka koskevat] kuluttajaa mahdollisesti sopimuksen peruuttamisen tapauksessa 16 §:n mukaisesti koskevaa velvollisuutta maksaa suhteellinen osuus jo saaduista suorituksista,

11) [tiedot, jotka koskevat] mahdollista peruuttamisoikeuden puuttumista 18 §:n nojalla tai olosuhteita, joissa kuluttaja menettää peruuttamisoikeutensa,

– –”

16 FAGG:n 10 §:ssä säädetään seuraavaa:

”Jos etäsopimuksen tai muualla kuin elinkeinonharjoittajan toimitiloissa tehdyn sopimuksen kohteena on palvelu – – ja jos kuluttaja haluaa elinkeinonharjoittajan aloittavan sopimuksen täyttämisen jo ennen 11 §:n mukaisen peruuttamisen määräajan umpeutumista, elinkeinonharjoittajan on vaadittava kuluttajaa esittämään tätä koskeva nimenomainen pyyntö, ja muualla kuin elinkeinonharjoittajan toimitiloissa tehdyn sopimuksen tapauksessa tähän tarkoitukseen on käytettävä pysyvää välinettä.”

17 FAGG:n 11 §:n 1 momentissa säädetään seuraavaa:

”Kuluttaja voi peruuttaa etäsopimuksen tai muualla kuin elinkeinonharjoittajan toimitiloissa tehdyn sopimuksen 14 päivän kuluessa perusteluja esittämättä.”

18 FAGG:n 12 §:n 1 momentissa säädetään seuraavaa:

”Mikäli elinkeinonharjoittaja on laiminlyönyt 4 §:n 1 momentin 8 kohdan mukaisen tiedonantovaatimuksensa, 11 §:ssä säädetty peruuttamisoikeus pitenee 12 kuukaudella.”

19 FAGG:n 16 §:n sanamuoto on seuraava:

”1. Mikäli kuluttaja peruuttaa palveluja koskevan sopimuksen 11 §:n 1 momentin nojalla sen jälkeen, kun hän on esittänyt pyynnön 10 §:n mukaisesti ja elinkeinonharjoittaja on aloittanut sopimuksen täyttämisen, hänen on maksettava elinkeinonharjoittajalle määrä, joka on suhteessa ennen peruuttamista elinkeinonharjoittajalta saatujen suoritusten osuuteen sopimuksen mukaisesta kokonaishinnasta. – –

2. Edellä 1 momentissa tarkoitettua velvollisuutta maksaa suhteellinen osuus ei ole, jos elinkeinonharjoittaja on laiminlyönyt 4 §:n 1 momentin 8 ja 10 kohdan mukaisen tiedonantovaatimuksensa.

– –”

20 FAGG:n 18 §:ssä säädetään seuraavaa:

”1. Kuluttajalla ei ole peruuttamisoikeutta etäsopimusten ja muualla kuin elinkeinonharjoittajan toimitiloissa tehtyjen sopimusten yhteydessä, jotka koskevat

1) palveluja, jos elinkeinonharjoittaja oli – 10 §:ssä tarkoitetun kuluttajan nimenomaisen pyynnön perusteella sekä kuluttajan vahvistettua olevansa tietoinen peruuttamisoikeuden menettämisestä sopimuksen tultua kokonaan täytetyksi – vielä ennen 11 §:n mukaisen peruuttamisen määräajan umpeutumista aloittanut palvelun suorittamisen ja palvelu tuli sitten kokonaan suoritetuksi,

– –

3) tavaroita, jotka on valmistettu kuluttajan vaatimusten mukaisesti tai selvästi henkilökohtaisia tarpeita vastaaviksi,

– –”

Pääasia ja ennakkoratkaisukysymykset

21 Ennakkoratkaisupyynnöstä ilmenee, että MS ja AS, jotka ovat direktiivissä 2011/83 tarkoitettuja kuluttajia, tekivät 22.12.2016 NK:n, joka on arkkitehti ja mainitussa direktiivissä tarkoitettu elinkeinonharjoittaja, kanssa NK:n toimitilojen ulkopuolella sopimuksen rakennettavan omakotitalon suunnittelusta.

22 NK toimitti MS:lle ja AS:lle 2.2.2017 yksityiskohtaiset rakennuspiirustukset, yhteenvedon kustannuksista sekä 3 780 euron laskun suoritetusta palvelusta.

23 MS ja AS ilmoittivat 12.2.2017 päivätyllä sähköpostiviestillä NK:lle, etteivät he olleet tyytyväisiä tämän palvelun laatuun, ja ilmoittivat NK:lle, että he päättivät välittömästi toimeksiannon ja peruuttivat NK:lle osoitetut suunnittelutehtävät.

24 NK nosti Bezirksgericht Graz-Ostissa (Grazin itäinen piirioikeus, Itävalta) kanteen, jossa hän vaati, että MS ja AS velvoitetaan maksamaan hänelle korvaus suoritetuista suunnittelupalveluista. NK väitti kanteessaan ensisijaisesti, että FAGG:tä ei voitu soveltaa edellä mainittujen henkilöiden kanssa tehtyyn

- arkkitehtisopimukseen, koska suoritettavat palvelut liittyivät uuden rakennuksen rakentamiseen ja kuuluivat näin ollen FAGG:n 1 §:n 2 momentin 7 kohdassa säädetyn poikkeuksen soveltamisalaan. NK väitti, että vaikka oletettaisiin, että FAGG:tä voitiin soveltaa, MS:llä ja AS:llä ei ollut FAGG:n 18 §:n 1 momentin 3 kohdan mukaista peruuttamisoikeutta kyseisen sopimuksen osalta, koska sopimus merkitsi sellaisten suunnitelmien laatimista, jotka olivat erityisen mukautettuja heidän tarpeisiinsa. Lopuksi NK täsmensi, että laaditut suunnitelmat olivat direktiivin 2011/83 2 artiklan 3 ja 4 alakohdassa tarkoitettuja tavaroita.
- 25 MS ja AS vaativat kanteen hylkäämistä ja huomauttivat, että FAGG:tä voitiin soveltaa pääasiassa kyseessä olevaan sopimukseen. Heidän mukaansa sen lisäksi, että direktiivin 2011/83 3 artiklan 3 kohdan f alakohta – joka on saatettu osaksi Itävallan oikeusjärjestelmää FAGG:n 1 §:n 2 momentin 7 kohdalla – koskee rakennuspalveluja eikä suunnittelupalveluja, arkkitehtisopimuksia ei mainita direktiivin soveltamisalan ulkopuolelle jäävien sopimusten luettelossa, sellaisena kuin se mainitaan direktiivin 26 perustelukappaleessa.
- 26 MS ja AS korostivat, että koska NK ei ollut noudattanut FAGG:n 4 §:n 1 momentin 8 ja 10 kohdan mukaista ilmoittamisvelvollisuuttaan, FAGG:n 11 §:n 1 momentissa säädettyä 14 päivän peruuttamista koskevaa määräaika pidennettiin 12 kuukaudella FAGG:n 12 §:n 1 momentin mukaisesti, joten 12.2.2017 tehty peruuttaminen oli pätevä. He väittivät lisäksi, että NK oli aloittanut sopimuksen täytäntöönpanon ennen peruuttamista koskevan määräajan päättymistä edellyttämättä, että MS ja AS pyytävät nimenomaisesti tällaista ennen aikaa täytäntöönpanoa FAGG:n 10 §:n mukaisesti. MS:llä ja AS:llä ei heidän mukaansa ole velvollisuutta maksaa FAGG:n 16 §:n 1 momentissa säädettyä suhteellista osuutta maksusta peruuttamistapauksessa, koska NK on laiminlyönyt tiedonantovaatimuksensa. MS ja AS eivät näin ollen ole velvollisia maksamaan mitään korvausta.
- 27 Bezirksgericht Graz-Ost hylkäsi NK:n kanteen kokonaisuudessaan 12.6.2018 antamallaan tuomiolla. Kyseinen tuomioistuin katsoi tosin, että pääasiassa kyseessä oleva sopimus kuului FAGG:n soveltamisalaan, koska se ei koskenut uuden rakennuksen rakentamista mainitun lain 1 §:n 2 momentin 7 kohdassa tarkoitettulla tavalla. Se katsoi myös, että FAGG:n 18 §:n 1 momentin 3 kohdan mukaan MS:llä ja AS:llä ei ollut peruuttamisoikeutta, koska omakotitalon rakennuspiirustukset oli laadittava asianomaisten henkilöiden erityisten toiveiden mukaisesti. Mainittu tuomioistuin katsoi kuitenkin, että koska FAGG:n 4 §:n 1 momentin 8 ja 10 kohdassa säädettyjä tiedonantovaatimuksia ei ollut täytetty, MS ja AS eivät olleet velvollisia maksamaan mitään korvausta FAGG:n 16 §:n 1 momentin nojalla.
- 28 NK valitti tästä tuomiosta Landesgericht für Zivilrechtssachen Graziin (Grazin osavaltion siviiliasioita käsittelevä tuomioistuin, Itävalta).
- 29 Ennakkoratkaisua pyytäneellä tuomioistuimella on ensinnäkin epäilyksiä siitä, kuuluuko sopimus, joka koskee arkkitehdin palveluksia uuden rakennuksen rakentamisen suunnittelemiseksi, direktiivin 2011/83 3 artiklan 3 kohdan f alakohdassa tarkoitettua käsitteen ”sopimuks[et], jotka – – koskevat uusien rakennusten rakentamista”, piiriin. Myöntävän vastauksen puolesta puhuu sen mukaan se, että uuden rakennuksen rakentamiseksi tarvitaan aina myös suunnittelua ja rakennuspiirustusten laatimista, joten sopimus rakennushankkeen toteuttamiseksi tarvittavista suunnittelupalveluista on väistämättä osa uuden rakennuksen rakentamisen yhteydessä suoritettavia palveluita. Kieltävä vastaus tähän kysymykseen voisi kuitenkin perustua päätelmään, jonka mukaan siinä tapauksessa, että arkkitehtisopimukseen perustuva pääasiallinen suoritus sisältää ainoastaan suunnitelmien laatimisen, tällainen suoritus ei sanan suppeassa merkityksessä kuulu rakennuksen rakentamiseen.
- 30 Mikäli kieltävä vastaus on oikea ja tämän seurauksena FAGG:tä sovelletaan pääasiaan, seuraavaksi on ratkaistava, onko MS:n ja AS:n vetäytyminen pääasiassa kyseessä olevasta sopimuksesta ollut oikeutettua ja onko heidän maksettava korvaus NK:n jo suorittamista palveluista. Tässä yhteydessä on ratkaistava erityisesti kysymys siitä, kuuluuko tämä sopimus siihen sopimusten luokkaan, joka kattaa

”sellaisten tavaroiden toimittamisen, jotka on valmistettu kuluttajan vaatimusten mukaisesti tai selvästi henkilökohtaisia tarpeita vastaaviksi”, kun niiden osalta direktiivin 2011/83 16 artiklan c alakohdassa evätään peruuttamisoikeus kokonaisuudessaan.

31 Tässä tilanteessa Landesgericht für Zivilrechtssachen Graz on päättänyt lykätä asian käsittelyä ja esittää unionin tuomioistuimelle seuraavat ennakkoratkaisukysymykset:

”1) Onko arkkitehdin ja kuluttajan välinen sopimus, jonka mukaan arkkitehdin tehtävänä on (ainoastaan) rakennettavan uuden omakotitalon suunnittelu, mukaan luettuna piirustusten laatiminen, direktiivin [2011/83] 3 artiklan 3 kohdan f alakohdassa tarkoitettu sopimus, joka koskee ’uusien rakennusten rakentamista’?

2) Mikäli ensimmäiseen kysymykseen vastataan kieltävästi:

Onko arkkitehdin ja kuluttajan välinen sopimus, jonka mukaan arkkitehdin tehtävänä on rakennettavan uuden omakotitalon suunnittelu toimeksiantajansa vaatimusten ja toiveiden mukaisesti ja arkkitehdin on tässä yhteydessä laadittava piirustukset, direktiivin [2011/83] 16 artiklan c alakohdassa ja 2 artiklan 3 ja 4 alakohdassa tarkoitettu sopimus ’sellaisten tavaroiden toimittamisesta, jotka on valmistettu kuluttajan vaatimusten mukaisesti tai selvästi henkilökohtaisia tarpeita vastaaviksi’?”

Ennakkoratkaisukysymysten tarkastelu

Ensimmäinen kysymys

32 Ensimmäisellä kysymyksellään ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin pyrkii selvittämään, onko direktiivin 2011/83 3 artiklan 3 kohdan f alakohtaa tulkittava siten, että arkkitehdin ja kuluttajan välinen sopimus, jonka mukaan arkkitehdin ainoana tehtävänä on suunnitella kuluttajalle uusi rakennettava omakotitalo ja laatia tässä yhteydessä piirustukset, mainitussa säännöksessä tarkoitettu sopimus, joka koskee uuden rakennuksen rakentamista.

33 Direktiivin 2011/83 3 artiklan 3 kohdan f alakohdan mukaan kyseistä direktiiviä ei sovelleta muun muassa sopimukseen, jotka koskevat uusien rakennusten rakentamista.

34 Aluksi on todettava, että kyseisessä direktiivissä ei määritellä käsitettä ”sopimus, joka koskee uusien rakennusten rakentamista”.

35 Direktiivin 2011/83 26 perustelukappaleessa todetaan kuitenkin, että sopimukseen, jotka koskevat muun muassa uusien rakennusten rakentamista tai olemassa olevien rakennusten huomattavia muutostöitä sekä esimerkiksi rakenteilla olevan kiinteän omaisuuden kauppaa ja osto-oikeuden sisältäviä vuokrasopimuksia, sovelletaan jo useita erityisvaatimuksia kansallisessa lainsäädännössä ja että mainitun direktiivin säännökset eivät sovellu tällaisiin sopimukseen, joten ne olisi siksi jätettävä sen soveltamisalan ulkopuolelle. Kyseisessä perustelukappaleessa täsmennetään tältä osin, että olemassa olevan rakennuksen huomattavilla muutostöillä tarkoitetaan muutostöitä, jotka ovat verrattavissa uuden rakennuksen rakentamiseen, esimerkiksi jos vanhasta rakennuksesta säilytetään pelkästään julkisivu.

36 Saman perustelukappaleen mukaan sitä vastoin palvelusopimusten, erityisesti niiden, jotka koskevat lisäosien rakentamista rakennuksiin (esimerkiksi autotalli tai kuisti), ja niiden, jotka koskevat rakennusten muunlaista korjaamista tai kunnostusta kuin huomattavia muutostöitä, olisi kuuluttava direktiivin 2011/83 soveltamisalaan, kuten myös sopimusten, jotka koskevat kiinteistönvälittäjän palveluja, ja sopimusten, jotka koskevat majoitustilan vuokraamista muuhun kuin asumiskäyttöön.

- 37 NK tukeutuu kirjallisissa huomautuksissaan direktiivin 2011/83 26 perustelukappaleeseen väittääkseen, että pääasiassa kyseessä olevan kaltainen arkkitehdin ja kuluttajan välinen sopimus, jonka nojalla ensin mainittu sitoutuu toteuttamaan jälkimmäiselle ainoastaan rakennettavan omakotitalon suunnittelun ja laatimaan tässä yhteydessä piirustukset, muodostaa kyseisen direktiivin 3 artiklan 3 kohdan f alakohdassa tarkoitettua uuden rakennuksen rakentamista koskevan sopimuksen ja jää näin ollen mainitun direktiivin soveltamisalan ulkopuolelle.
- 38 Tätä näkemystä ei voida hyväksyä.
- 39 Kuten direktiivin 2011/83 1 artiklasta, luettuna direktiivin kolmannen, neljännen ja seitsemännen perustelukappaleen valossa, käy ilmi, tällä direktiivillä pyritään varmistamaan kuluttajansuojan korkea taso. Lisäksi kuluttajan, jonka on katsottava olevan elinkeinonharjoittajaan nähden heikompi osapuoli, koska kuluttajaa on pidettävä sopimuskumppaniaan tiedollisesti ja taloudellisesti heikommassa asemassa olevana ja juridisesti kokemattomampana, suoja Euroopan unionin politiikoissa vahvistetaan SEUT 169 artiklassa ja Euroopan unionin perusoikeuskirjan 38 artiklassa (tuomio 27.3.2019, *slewo*, C-681/17, EU:C:2019:255, 32 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).
- 40 Jos tulkittavat termit ovat säännöksessä, joka on poikkeus yleisestä periaatteesta tai tarkemmin sanottuna unionin kuluttajansuojaa koskevista säännöksistä, niitä on lisäksi tulkittava suppeasti (ks. vastaavasti tuomio 10.3.2005, *EasyCar*, C-336/03, EU:C:2005:150, 21 kohta; tuomio 27.3.2019, *slewo*, C-681/17, EU:C:2019:255, 34 kohta ja tuomio 12.3.2020, *Verbraucherzentrale Berlin*, C-583/18, EU:C:2020:199, 27 kohta).
- 41 Tästä seuraa, että direktiivin 2011/83 3 artiklan 3 kohdan f alakohdasta, siltä osin kuin siinä jätetään tämän direktiivin soveltamisalan ulkopuolelle uusien rakennusten rakentamista koskevat sopimukset, on tulkittava suppeasti.
- 42 Koska tämän säännöksen sanamuoto koskee nimenomaisesti ”uusien rakennusten rakentamista” koskevia sopimuksia, tällaisten sopimusten kohteena on välttämättä oltava uuden rakennuksen rakentaminen. Direktiivin 2011/83 26 perustelukappaleesta ilmenee, että kyseisen direktiivin säännökset, esimerkiksi sen 9–16 artikla, jotka koskevat peruuttamisoikeutta, eivät sovellu tällaisiin sopimuksiin.
- 43 Sopimus, jonka nojalla arkkitehti sitoutuu toteuttamaan kuluttajalle ainoastaan rakennettavan omakotitalon suunnittelun, jonka päätteeksi ei ehkä koskaan tosiasiallisesti rakenneta mitään, sijoittuu liian aikaiseen vaiheeseen suhteessa uuden rakennuksen rakentamisprosessiin, jotta se voisi kuulua direktiivin 2011/83 3 artiklan 3 kohdan f alakohdassa tarkoitettua käsitteen ”uuden rakennuksen rakentamista koskeva sopimus” piiriin.
- 44 Nyt käsiteltävässä asiassa unionin tuomioistuimen käytettävissä olevasta asiakirja-aineistosta ilmenee, että NK on pääasiassa kyseessä olevan sopimuksen mukaisesti ainoastaan suunnitellut MS:lle ja AS:lle rakennettavan omakotitalon laatimalla piirustuksia tätä varten. Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin on lisäksi muotoillut ennakkoratkaisukysymyksensä olettaen, että arkkitehdin rooli on rajoittunut tällaiseen tehtävään.
- 45 Näissä olosuhteissa pääasiassa kyseessä olevan kaltaisen sopimuksen ei voida katsoa koskevan uuden rakennuksen rakentamista.
- 46 Lisäksi se, että direktiivin 2011/83 soveltamisalan ulkopuolelle jätettäisiin kaikki uusien rakennusten rakentamiseen liittyvät arkkitehdin palvelusopimukset, kuten sopimukset, joiden nojalla arkkitehti sitoutuu toteuttamaan kuluttajalle ainoastaan rakennettavan omakotitalon suunnittelun, vaikka tällaisilla sopimuksilla ei olisi läheistä yhteyttä uusien rakennusten todelliseen rakentamiseen, voisi perustua ainoastaan direktiivin 2011/83 3 artiklan 3 kohdan f alakohdan laajaan tulkintaan ja olisi siten direktiivin tavoitteen vastaista.

- 47 Vaikka näin ollen on totta, että arkkitehdin ja kuluttajan välillä tehty sopimus, jonka nojalla ensiksi mainittu sitoutuu toteuttamaan kuluttajalle ainoastaan rakennettavan omakotitalon suunnittelun ja laatimaan tässä yhteydessä piirustukset, voi edeltää uuden rakennuksen myöhempää rakentamista, tällaisen sopimuksen ei kuitenkaan voida katsoa koskevan uuden rakennuksen rakentamista direktiivin 2011/83 3 artiklan 3 kohdan f alakohdassa tarkoitettulla tavalla.
- 48 Kaiken edellä esitetyn perusteella ensimmäiseen kysymykseen on vastattava, että direktiivin 2011/83 3 artiklan 3 kohdan f alakohtaa on tulkittava siten, että arkkitehdin ja kuluttajan välinen sopimus, jonka mukaan arkkitehdin ainoana tehtävänä on suunnitella kuluttajalle uusi rakennettava omakotitalo ja laatia tässä yhteydessä piirustukset, ei ole mainitussa säännöksessä tarkoitettu sopimus, joka koskee uuden rakennuksen rakentamista.

Toinen kysymys

- 49 Toisella kysymyksellään ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin pyrkii selvittämään, onko direktiivin 2011/83 2 artiklan 3 ja 4 alakohtaa ja 16 artiklan c alakohtaa tulkittava siten, että arkkitehdin ja kuluttajan välinen sopimus, jonka nojalla arkkitehti sitoutuu toteuttamaan rakennettavan uuden omakotitalon suunnittelun kuluttajan vaatimusten ja toiveiden mukaisesti ja laatimaan tässä yhteydessä piirustukset, viimeksi mainitussa säännöksessä tarkoitettu sopimus sellaisten tavaroiden toimittamisesta, jotka on valmistettu kuluttajan vaatimusten mukaisesti tai selvästi henkilökohtaisia tarpeita vastaaviksi.
- 50 Tästä on muistutettava, että direktiivin 2011/83 9–16 artiklassa kuluttajalle annetaan peruuttamisoikeus direktiivin 2 artiklan 8 alakohdassa tarkoitettun muualla kuin elinkeinonharjoittajan toimitiloissa tehdyn sopimuksen tekemisen jälkeen ja vahvistetaan kyseisen oikeuden käyttämistä koskevat ehdot ja menettelytavat (ks. vastaavasti tuomio 7.8.2018, Verbraucherzentrale Berlin, C-485/17, EU:C:2018:642, 32 kohta).
- 51 Näiden säännösten päämäärä on esitetty muun muassa direktiivin 2011/83 21 perustelukappaleessa, jonka mukaan silloin, kun kuluttaja on muualla kuin elinkeinonharjoittajan toimitiloissa, häneen voi kohdistua mahdollista psykologista painetta tai hän voi joutua tilanteeseen, johon hän ei ole osannut varautua, riippumatta siitä, onko hän pyytänyt elinkeinonharjoittajaa käymään luonaan vai ei (ks. vastaavasti tuomio 7.8.2018, Verbraucherzentrale Berlin, C-485/17, EU:C:2018:642, 33 kohta).
- 52 Direktiivin 2011/83 9 artiklan 1 kohdassa säädetään, että jollei 16 artiklassa säädettyjen poikkeusten soveltamisesta muuta johdu, kuluttajalla on oikeus ilman, että hänelle koituu muita kustannuksia kuin ne, joista säädetään 13 artiklan 2 kohdassa ja 14 artiklassa, peruuttaa muualla kuin elinkeinonharjoittajan toimitiloissa tehty sopimus 14 päivän kuluessa.
- 53 Direktiivin 2011/83 12 artiklan a alakohdasta ilmenee, että peruuttamisoikeuden käyttäminen lakkauttaa osapuolten velvoitteet täyttää muualla kuin elinkeinonharjoittajan toimitiloissa tehty sopimus.
- 54 Mainitun direktiivin 16 artiklassa säädetään kuitenkin poikkeuksista peruuttamisoikeuteen muun muassa artiklan c alakohdassa tarkoitetuissa tilanteissa, joissa on kyse muualla kuin elinkeinonharjoittajan toimitiloissa tehdyistä sopimuksista, jotka koskevat sellaisten tavaroiden toimittamista, jotka on valmistettu kuluttajan vaatimusten mukaisesti tai selvästi henkilökohtaisia tarpeita vastaaviksi.
- 55 NK väittää kirjallisissa huomautuksissaan, että tätä poikkeusta peruuttamisoikeuteen voidaan soveltaa käsiteltävänä olevassa asiassa, koska pääasiassa kyseessä olevat piirustukset kuuluvat tähän tavararyhmään.

- 56 Direktiivin 2011/83 16 artiklan c alakohtaa, joka on poikkeus peruuttamisoikeudesta, on unionin oikeuden säännöksenä, jolla rajoitetaan kuluttajansuojaa varten myönnettyjä oikeuksia, tulkittava suppeasti, kuten tämän tuomion 40 kohdassa mainitusta oikeuskäytännöstä ilmenee.
- 57 Direktiivin 2011/83 2 artiklan 3 ja 4 alakohdan määritelmistä ilmenee, että käsite ”kuluttajan vaatimusten mukaisesti valmistettu tavara” on ymmärrettävä siten, että sillä tarkoitetaan aineellista irtainta esinettä, jota ei ole valmistettu etukäteen vaan joka valmistetaan kuluttajan henkilökohtaisen valinnan tai päätöksen perusteella.
- 58 Pitää paikkansa, että arkkitehdin ja kuluttajan välinen sopimus, jonka nojalla arkkitehti sitoutuu toteuttamaan rakennettavan uuden omakotitalon suunnittelun kuluttajan vaatimusten ja toiveiden mukaisesti, merkitsee väistämättä sitä, että arkkitehti joutuu laatimaan rakennuspiirustukset, jotka sittemmin annetaan kuluttajalle, jotta hän voi käyttää niitä rakennuksen myöhemmissä rakennustöissä. Nämä suunnitelmat voidaan toimittaa paperimuodossa toimitettuina asiakirjoina tai ne voivat olla digitaalisia tiedostoja. Ensin mainitussa tapauksessa ne ovat aineellisia irtaimia esineitä, jotka arkkitehti valmistaa kuluttajan antamien ohjeiden ja valintojen perusteella.
- 59 Tällaisen sopimuksen pääasiallisena tarkoituksena on kuitenkin se, että arkkitehti toteuttaa henkisen suorituksen, joka koostuu rakennettavan omakotitalon suunnittelusta, ja esineinä olevien piirustusten toimittaminen on ainoastaan toissijaista ensisijaiseen suoritukseen nähden.
- 60 Pääasiassa kyseessä olevan kaltaisen sopimuksen ei näin ollen voida katsoa koskevan direktiivin 2011/83 16 artiklan c alakohdassa tarkoitettua sellaisten tavaroiden toimittamista, jotka on valmistettu kuluttajan vaatimusten mukaisesti tai selvästi henkilökohtaisia tarpeita vastaaviksi.
- 61 Tällainen sopimus kuuluu sitä vastoin käsitteen ”palvelusopimus” piiriin, ja tällaisten sopimusten osalta mainitussa direktiivissä säädetään sen 16 artiklan a alakohdassa myös poikkeuksesta peruuttamisoikeuteen siinä tapauksessa, että palvelu on kokonaan suoritettu, jos palvelun suorittaminen on alkanut kuluttajan nimenomaisella ennakkosuostumuksella ja jos kuluttaja on ilmaissut hyväksyvänsä, että hän menettää peruuttamisoikeuden, kun elinkeinonharjoittaja on täyttänyt sopimuksen kokonaisuudessaan.
- 62 Palvelusopimuksen käsite on nimittäin määritelty direktiivin 2 artiklan 6 alakohdassa laajasti siten, että sillä tarkoitetaan muuta sopimusta kuin kauppasopimusta, jonka mukaisesti elinkeinonharjoittaja suorittaa tai sitoutuu suorittamaan kuluttajalle palvelun ja kuluttaja maksaa tai sitoutuu maksamaan palvelun hinnan. Tämän säännöksen sanamuodosta seuraa, että kyseinen käsite on ymmärrettävä siten, että se kattaa kaikki sopimukset, jotka eivät kuulu direktiivin 2 artiklan 5 alakohdassa määriteltyyn ”kauppasopimuksen” käsitteen alaan (ks. vastaavasti tuomio 12.3.2020, Verbraucherzentrale Berlin, C-583/18, EU:C:2020:199, 22 kohta).
- 63 Pääasiassa kyseessä olevan kaltainen sopimus, jonka ainoana tarkoituksena on rakennettavan omakotitalon suunnittelu, ei koske direktiivin 2011/83 2 artiklan 5 alakohdassa tarkoitettua tavaran omistusoikeuden luovuttamista.
- 64 Käsiteltävässä asiassa vaikuttaa siltä, että direktiivin 2011/83 16 artiklan a alakohdassa säädetyn peruuttamisoikeutta koskevan poikkeuksen soveltamisedellytykset, eli kuluttajan kyseisen palvelun suorittamista koskeva nimenomainen ennakkosuostumus ja elinkeinonharjoittajan ilmoitus peruuttamisoikeuden käyttämisestä, eivät ole täyttyneet, mistä varmistuminen on kuitenkin kansallisen tuomioistuimen tehtävä.
- 65 Kaiken edellä esitetyn perusteella toiseen kysymykseen on vastattava, että direktiivin 2011/83 2 artiklan 3 ja 4 alakohtaa ja 16 artiklan c alakohtaa on tulkittava siten, että arkkitehdin ja kuluttajan välinen sopimus, jonka nojalla arkkitehti sitoutuu toteuttamaan rakennettavan uuden omakotitalon suunnittelun kuluttajan vaatimusten ja toiveiden mukaisesti ja laatimaan tässä yhteydessä

piirustukset, ei ole viimeksi mainitussa säännöksessä tarkoitettu sopimus sellaisten tavaroiden toimittamisesta, jotka on valmistettu kuluttajan vaatimusten mukaisesti tai selvästi henkilökohtaisia tarpeita vastaaviksi.

Oikeudenkäyntikulut

- 66 Pääasian asianosaisten osalta asian käsittely unionin tuomioistuimessa on välivaihe kansallisessa tuomioistuimessa vireillä olevan asian käsittelyssä, minkä vuoksi kansallisen tuomioistuimen asiana on päättää oikeudenkäyntikulujen korvaamisesta. Oikeudenkäyntikuluja, jotka ovat aiheutuneet muille kuin näille asianosaisille huomautusten esittämisestä unionin tuomioistuimelle, ei voida määrätä korvattaviksi.

Näillä perusteilla unionin tuomioistuin (kuudes jaosto) on ratkaissut asian seuraavasti:

- 1) **Kuluttajan oikeuksista, neuvoston direktiivin 93/13/ETY ja Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin 1999/44/EY muuttamisesta sekä neuvoston direktiivin 85/577/ETY ja Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin 97/7/EY kumoamisesta 25.10.2011 annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin 2011/83/EU 3 artiklan 3 kohdan f alakohtaa on tulkittava siten, että arkkitehdin ja kuluttajan välinen sopimus, jonka mukaan arkkitehdin ainoana tehtävänä on suunnitella kuluttajalle uusi rakennettava omakotitalo ja laatia tässä yhteydessä piirustukset, ei ole mainitussa säännöksessä tarkoitettu sopimus, joka koskee uuden rakennuksen rakentamista.**
- 2) **Direktiivin 2011/83 2 artiklan 3 ja 4 alakohtaa ja 16 artiklan c alakohtaa on tulkittava siten, että arkkitehdin ja kuluttajan välinen sopimus, jonka nojalla arkkitehti sitoutuu toteuttamaan rakennettavan uuden omakotitalon suunnittelun kuluttajan vaatimusten ja toiveiden mukaisesti ja laatimaan tässä yhteydessä piirustukset, ei ole viimeksi mainitussa säännöksessä tarkoitettu sopimus sellaisten tavaroiden toimittamisesta, jotka on valmistettu kuluttajan vaatimusten mukaisesti tai selvästi henkilökohtaisia tarpeita vastaaviksi.**

Allekirjoitukset